

STORMFÄLLDSKOG PÅ TROGSTABOPLATSEN I FORSA

Dokumentation av stormskador och antikvarisk medverkan vid återställning

RAÄ 71
Trogsta 1:8
Forsa socken
Hudiksvalls kommun
Hälsingland
2012

*Leif Andersson
Inga Blennå*

STORMFÄLLDSKOG PÅ TROGSTABOPLATSEN I FORSA

Dokumentation av stormskador och antikvarisk medverkan vid återställning

RAÄ 71
Trogsta 1:8
Forsa socken
Hudiksvalls kommun
Hälsingland
2012

Rapport 2012:25
Leif Andersson
Inga Blennå

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF format från länsmuseets hemsida eller beställa kostnadsfritt i PDF format inger.eriksson@xlm.se eller 026-65 56 42.

Rapporter (tryckt), böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik butik@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2012

Omslagsbild: Gravhög nummer 8, från norr. Foto: Leif Andersson

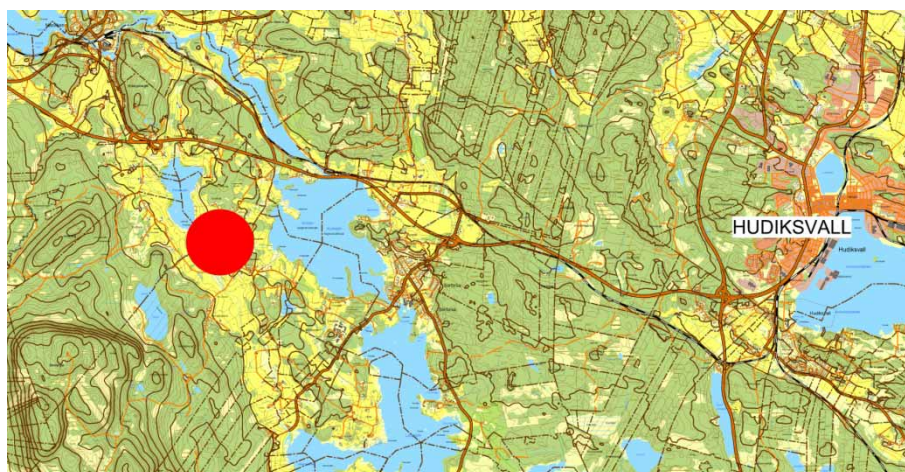
Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande MS2010/01366.

ISSN 0281-3181

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Inledning.....	5
Fornlämningsmiljö.....	5
Målsättning och metod.....	5
Resultat	5
Sammanfattning.....	9
Administrativa uppgifter.....	9
Litteraturförteckning.....	9
Bilaga.....	10
Dokumenterade skador på Trogstaboplatsen, Raä nr 71, Forsa socken, Hudiksvalls kommun.....	10

Figur 1. Översiktskarta med Hudiksvall och undersökningsområdet markerat.

INLEDNING

Fornlämningen Forsa RAÄ 71 har stora skador efter stormen Gudrun som drabbade området i slutet av december föregående år (2011). Fornlämningen består av ett grav- och boplatsoområde som är skyltat och vårdat. Läns museet har på uppdrag av länsstyrelsen utfört en dokumentering av stormskadorna samt haft antikvarisk medverkan vid det utförda återställandet.

FORNLÄMNINGSMILJÖ

Inom Forsa socken finns lämningar från många tidsperioder och här finns en rik järnåldersbygd med ett flertal gravar och husgrundsterrasser. Fornlämningslokalen RAÄ 71, den så kallade *Trogstaboplatsen*, utgörs av ett grav- och boplatsoområde bestående av åtta högar, fyrastensättningar och nio husgrundsterrasser. Lokalen ligger i socknens centrala del, i Trogstaans dalgång och undersöktes av den arkeologiska institutionen på Umeå universitet under åren 1976 till och med 1984, varvid schaktplaner upprättades (Liedgren 1992:52). Grävningarna ingick i ett forskningsprogram om den agrara bebyggelsens etablering, utformning och utveckling under första årtusendet efter Kristus i Norrland (Liedgren 1992). Undersökningarna gav dateringar från mitten av romersk järnålder till och med början av vendeltid, men med tyngdpunkt i folkvandringstid (Liedgren 1992:89).

MÅLSÄTTNING OCH METOD

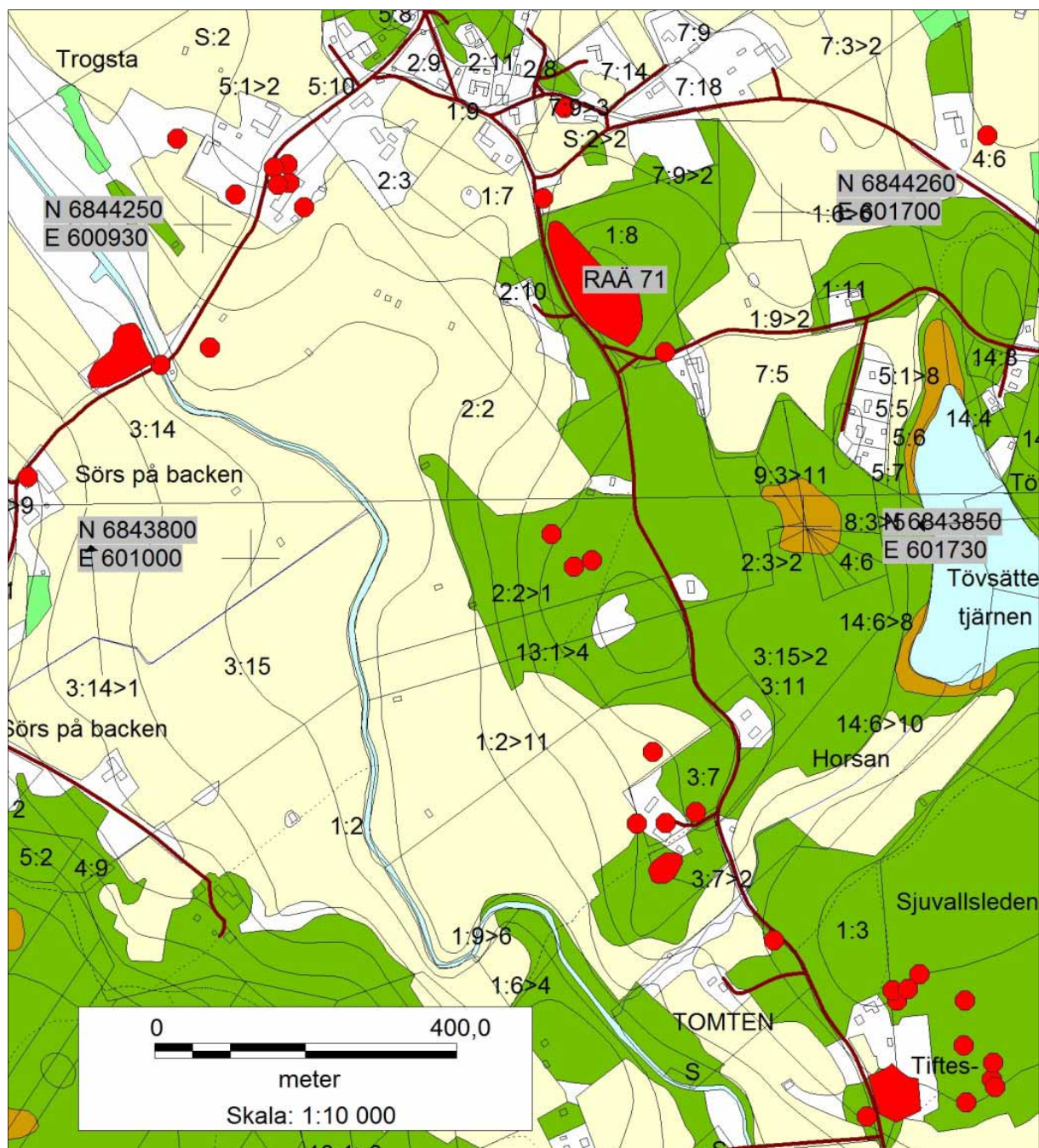
Vid dokumenteringen över fornlämningens stormskador gjordes en okulär besiktning då skadorna beskrevs, fotograferades och mättes in med GPS. Återställningsarbetet, då rotvältorna tippades tillbaka med hjälp av maskin, utfördes under arkeologisk ledning.

RESULTAT

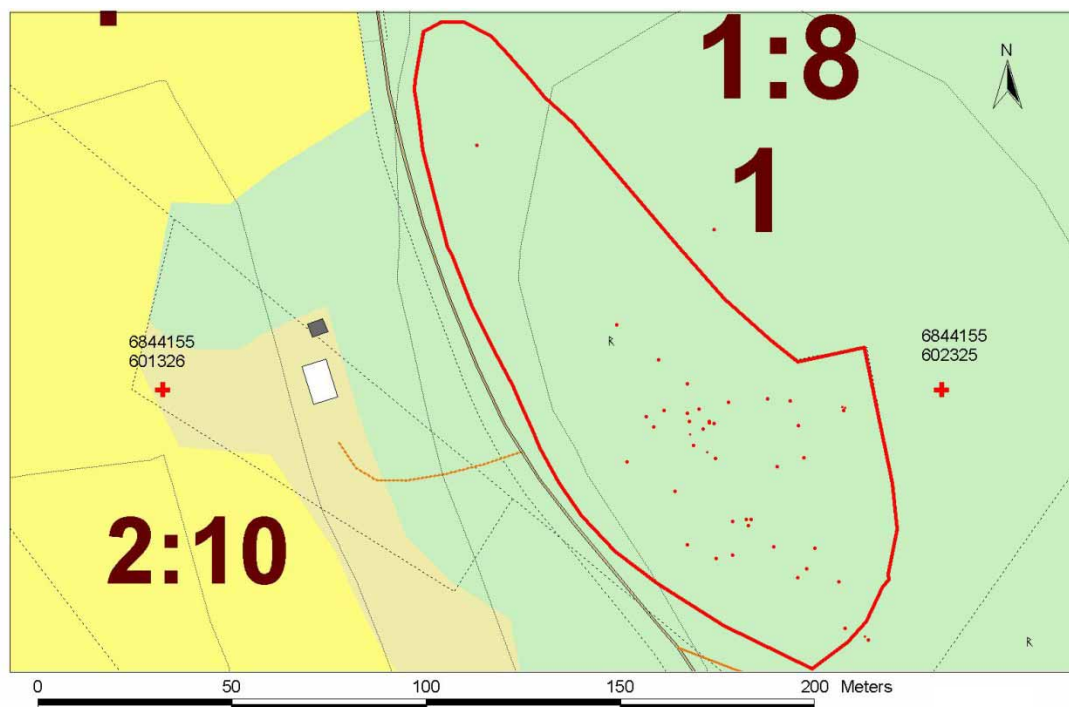
Totalt dokumenterades 44 rotvältor inom fornlämningsområdet, främst i den södra och östra delen av ytan. Tio av dem hade berört lämningar inom området. Anläggningarna utgjordes av fyra gravar (nr 2, 3, 8 och 12 enligt schaktplan i Lars Liedgrens avhandling *Hus och gård i Hälsingland*, 1992:52) och två husgrundsterrasser (G och H enligt schaktplan i Lars Liedgrens avhandling *Hus och gård i Hälsingland*, 1992:52). Av de nu skadade lämningarna har Umeå universitet tidigare undersökt grav nummer 2, vilken bestod av en rundstensättning, och delundersökt husgrund D. De övriga berörda anläggningarna är inte undersökta.

Gravhög nummer 8 har de största skadorna då fyra vindfällan skadat dess västra, nordvästra och norra del. Ett av vindfällena var så omfattande att det även skadat stensättning nummer 12. I de lägen där skador uppkommit var gravarnas inre kantkedja synlig. Inga fynd påträffades.

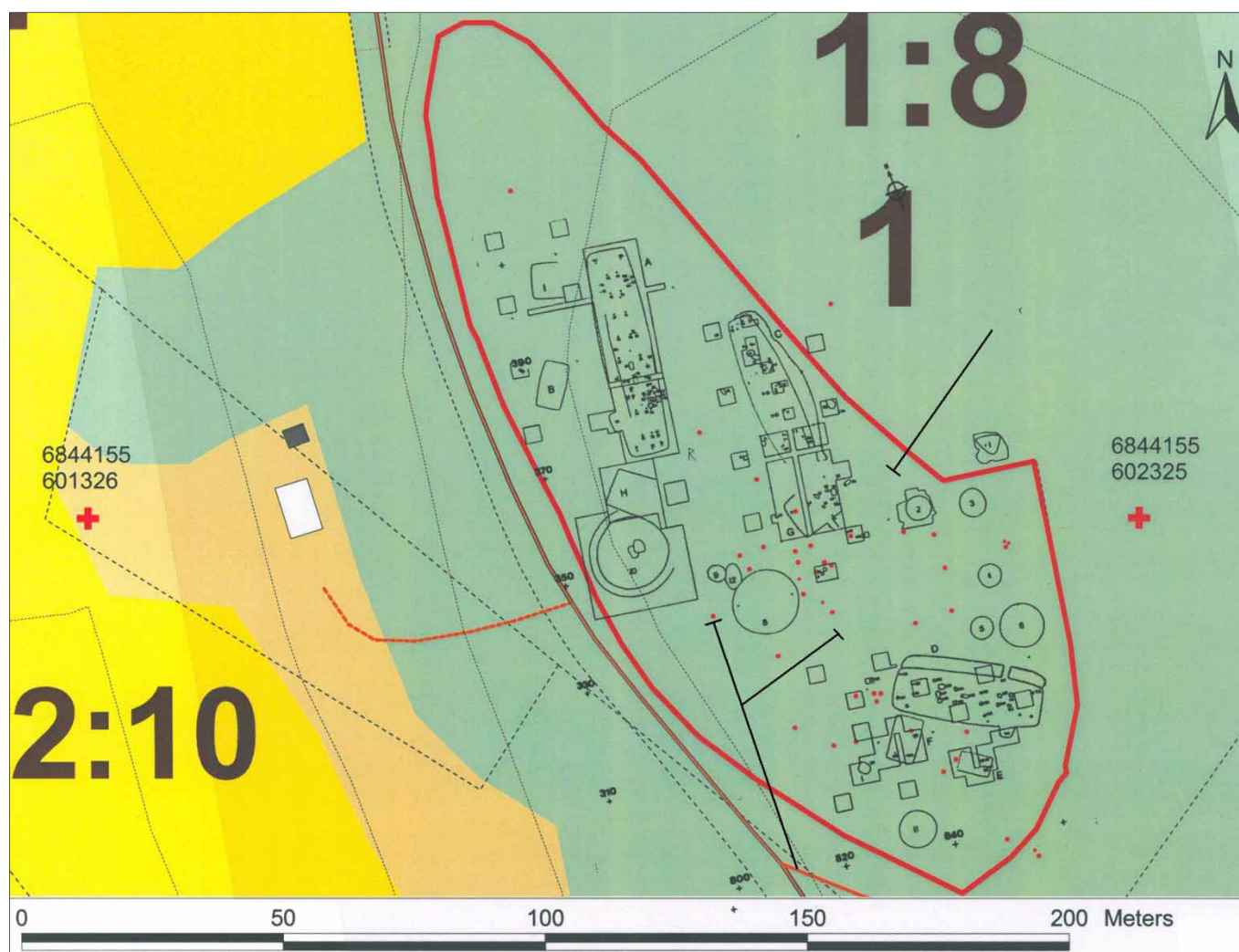
Både grav nummer 2 och 3 har skadats genom varsin rotvälta, den förstnämnda i sydvästra delen och den senare i nordvästra delen där den inre kantkedjan var synlig. Inga fynd påträffades.

Figur 2. Karta över undersökningsområdet med omgivande fornlämnningar och fornlämningsytor rödmarkerade.

Figur 3. Karta över fornlämningsområdet där de röda prickarna visar dokumenterade vindfällen. Skala 1:2000.

Figur 4. Schaktplan (från Liedgren 1992) med de dokumenterade vindfällena inlagda samt körvägar in i området markerade med svart.

Södra delen av terrasskanten på husgrund D hade skadats av ett vindfälle. Även direkt söder om grunden fanns en rotvälta, vilken inte skadat lämningen men där en mindre kolfläck kunde iakttas. Inga fynd påträffades.

Ett par av vindfällena låg i direkt anslutning till synliga lämningar men har inte orsakat någon märkbar skada på dessa. Strax söder om husgrund G kunde ett par slaggstycken och ett fåtal skärvstenar iakttas. I en av rotvältorna i fornlämningsområdets centrala del påträffades också skärvstenar. Fynden tillvaratogs inte och inga övriga fynd framkom.

Den produktionsmaskin som användes vid återställningsarbetet var av äldre konstruktion med låg vikt och endast sex hjul. Maskinen tilläts åka in i området från två riktningar och köras i tre sträckningar inom fornlämningsområdet. Rotvältorna drogs i möjligaste mån tillbaka i ursprungligt läge med hjälp av en vajer som kopplats till maskinen. Ett av vindfällena var inte möjligt att tippa tillbaka. Den var belägen precis mellan grav 8 och 10, vilket medförde att maskinen inte kunde köra tillräckligt nära.

Inom fornlämningsområdet finns ris kvarlämnat efter den tidigare avverkningen. Enligt överenskommelse skall Holmen Skog AB under kommande vår (2013) ombesörja att riset manuellt dras ut ur området.

Figur 5. Skogsmaskinen som användes vid återställningsarbetet. I förgrunden syns den rotvälta som inte var möjlig att tippa tillbaka. Foto: Leif Andersson.

Figur 6. Centrala delen av fornlämningsområdet efter att återställningsarbetet avslutats. Foto: Leif Andersson.

SAMMANFATTNING

Grav- och boplatsoområdet Forsa RAÄ 71 har stormskador efter stormen Gudrun. Läns museet har utfört en dokumentation och haft en antikvarisk medverkat inom fornlämningen. 44 vindfällen dokumenterades och sex av fornlämningens anläggningar berördes. De aktuella lämningarna utgjordes av fyra gravar och två husgrundsterrasser. Vid återställningsarbetet tippades alla rotvältor, med ett undantag, tillbaka med hjälp av en mindre skogsmaskin. Det ris som finns kvar inom området kommer att dras ut manuellt under ledning av Holmen Skog.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslut: Dnr 431-7678-12
 Fastighet: Trogsta 1:8
 Fastighetskartans blad: 68G 4aS
 Koordinat Sweref 99 TM: N 6844152 E 601471
 Fältarbetsid: 121015 och 121031
 Fält- och rapportansvarig: Inga Blennå
 Personal: Leif Andersson

LITTERATURFÖRTECKNING

Liedgren, L. 1992. *Hus och gård i Hälsingland. En studie av agrar bebyggelse och bebyggelseutveckling i norra Hälsingland Kr. f.-600 e. Kr.* Studia Archaeologica Universitatis Umensis 2. Umeå.

BILAGA

Dokumenterade skador på Trogstaboplatsen, Raä nr 71, Forsa socken, Hudiksvalls kommun

Fältanteckningar och foton Leif Andersson

Grav nr 8 och 12

Två sammankopplade rotvältor skadat två gravar. Grav nr 8 i V delen, kantkedjan synlig av 0,3-0,4 m st stenar. Grav 12 skadad i Ö delen, kantkedjan synlig av 0,3-0,5 m st stenar. Inga fynd påträffades. Foto nr 34 från NNÖ och foto nr 35 från V. Koordinat Sweref99 TM: N 6844146.686 E 601452.620.

En rotvälta skadat grav nr 8 i NV delen, kantkedjan synlig av 0,3-0,4 m st stenar. Inga fynd påträffades. Foto nr 41 från SSV. Koordinat Sweref99 TM: N 6844149.516 E 601460.512.

En rotvälta skadat grav nr 8 i N delen. Inga fynd påträffades. Foto nr 44 från NV med grav nr 8 i bakgrunden. Koordinat Sweref99 TM: N 6844147.956 E 601461.161.

En rotvälta skadat grav nr 8 i N delen, kantkedjan synlig av 0,3-0,4 m st stenar.
Inga fynd påträffades. Foto nr 46 från VNV, foto nr 47 på kantkedjan från N.
Koordinat Sweref99 TM: N 6844144.922 E 601461.233.

Grav nr 2

En rotvälta skadat grav nr 2 i SV delen. Foto nr 66 från V. Inga fynd påträffades.
Koordinat Sweref99 TM: N 6844153.846 E 601480.609.

Grav nr 3

En rotvälta skadat grav nr 3 i NV delen, kantkedja synlig av 0,3-0,5 m st stenar.
Foto nr 70 från V. Inga fynd påträffades. Koordinat Sweref99 TM: N 6844152.377 E 601501.418.

Husgrund D

En rotvälta 1 m S om långsidan av husgrund D. Spridda bitar med kol inom en 0,3x0,2 m st yta på 0,1-0,3 m djup. Foto nr 86 från VNV. Koordinat Sweref99 TM: N 6844115.991 E 601483.788.

En rotvälta i S delen av husgrund D (VNV-ÖSÖ), på terrasskanten. Inga fynd påträffades. Foto nr 93 från Ö. Koordinat Sweref99 TM: N 6844115.774 E 601493.513.

Husgrund G

En rotvälta 1,5 m S om långsidan av husgrund G (NÖ-SV). Fynd av två slaggstycken, 6 och 3 cm stora. Slaggen är svart till brun i färgen och lätt, eventuellt smidesslagg. Även fyra skärvstenar hittades, 4-7 cm stora. Husgrunden ej skadad. Foto nr 55 från S. Koordinat Sweref99 TM: N 6844148.389 E 601466.317.

I områdets centrala del, ej på synlig lämning

I rotvältans V del påträffades tre skärvstenar, 4-10 cm stora. Foto nr 60 från NV.
Koordinat Sweref99 TM: N 6844152.721 E 601471.306.

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE. TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE. FAKTARUM: STYRMANSGATAN 4, GÄVLE.